

DECIZIA Nr.62 din 18 ianuarie 2007 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.I pct.56 din Legea nr.278/2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi

Publicată în Monitorul Oficial nr.104 din 12.02.2007

Ioan Vida - președinte Nicolae Cochinescu - judecător
Aspazia Cojocaru - judecător
Acsinte Gaspar - judecător
Kozsokár Gábor - judecător
Petre Ninosu - judecător
Ion Predescu - judecător
Șerban Viorel Stănoiu - judecător
Tudorel Toader - judecător
Marinela Mincă - procuror Marieta Safta - magistrat-asistent

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.I pct.56 din Legea nr.278/2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi, excepție ridicată de Mihaela Mârza în Dosarul nr.3.003/325/2006 al Judecătorei Timișoara, de Sofia Țămbălaru în Dosarul nr.2.414/P/2006 al Judecătorei Târgu Jiu și de Elena Iulia Ștefănescu în Dosarul nr.1.462/85/2006 al Tribunalului Sibiu - Secția penală. Conexarea dosarelor și dezbaterile au avut loc în ședința publică din data de 11 ianuarie 2007, în prezența autoarei excepției, Elena Iulia Ștefănescu, și a reprezentantului Ministerului Public, fiind consemnate în încheierea de la acea dată, când Curtea, având nevoie de timp pentru a delibera, a amânat pronunțarea pentru data de 18 ianuarie 2007.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, reține următoarele:

Prin încheierile pronunțate în dosarele nr.3.003/325/2006 al Judecătorei Timișoara (7 septembrie 2006), nr.2.414/P/2006 al Judecătorei Târgu Jiu (13 septembrie 2006) și nr.1.462/85/2006 al Tribunalului Sibiu - Secția penală (18 septembrie 2006), a fost sesizată Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.I pct.56

din Legea nr.278/2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi, excepție ridicată în aceste dosare de către Mihaela Mârza, de Sofia Țămbălaru și, respectiv, de Elena Lulia Ștefănescu.

În motivarea excepției de neconstituționalitate Mihaela Mârza a susținut că prin abrogarea art.205 și 206 din Codul penal s-au încălcat dispozițiile cuprinse în art.16, 20 și 21 din Constituție. Sofia Țămbălaru a susținut că abrogarea dispozițiilor art.206 și 207 din Codul penal contravine dispozițiilor art.21 din Constituție, întrucât are ca efect "imposibilitatea contestării de către magistrați, în justiția penală, a activității calomnioase a unor ziariști care, prin articole defăimătoare, conduc la vătămarea imaginii acestora, nemaipăstrându-se un just echilibru între interesul general al statului privind imaginea justiției și dreptul magistraților de a-și apăra onoarea și demnitatea". Elena Lulia Ștefănescu a susținut că, întrucât nu există o lege care să reglementeze și să sancționeze delictul de presă, în conformitate cu prevederile art.30 alin.(8) ultima teză din Constituție, abrogarea dispozițiilor art.206 și 207 din Codul penal a creat un vid legislativ cu consecința lipsirii de protecție juridică a victimelor actelor de defăimare prin presă.

Judecătoria Timișoara a comunicat Curții Constituționale opinia sa în sensul că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, întrucât abrogarea art.205 și 206 din Codul penal reprezintă o opțiune a legiuitorului în cadrul măsurilor de politică penală, care nu contravine prevederilor constituționale invocate.

Judecătoria Târgu Jiu a opinat că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, întrucât dispozițiile legale criticate nu încalcă normele constituționale deoarece "prin abrogarea dispozițiilor art.206 și 207 din Codul penal nu se poate pune în discuție violarea dreptului constituțional al magistraților și al oricărei persoane privind accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil [...], subzistând posibilitatea fiecăruia de reparare a prejudiciului moral prin promovarea unei acțiuni civile".

Tribunalul Sibiu - Secția penală a arătat că "vidul legislativ" invocat de autoarea excepției "nu atrage calificarea ca neconstituțională a prevederii incriminate" și că, în consecință, excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

În conformitate cu dispozițiile art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, încheierile de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Guvernul a comunicat punctul său de vedere în sensul că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, arătând că textul de lege criticat nu instituie nicio discriminare, este în deplină concordanță cu tratatele și convențiile la care România este parte și nu îngreudește liberul acces la justiție.

Avocatul Poporului consideră că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, întrucât prevederile legale criticate nu încalcă dispozițiile constituționale invocate de autorii excepției.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere cu privire la excepția de neconstituționalitate ridicată.

CURTEA,

examinând încheierile de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, susținerile părții prezente, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art.I pct.56 din Legea nr.278/2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.601 din 12 iulie 2006, având următorul cuprins: "Articolele 205, 206, 207 și 2361 se abrogă."

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să se pronunțe asupra excepției de neconstituționalitate.

Referitor la competența sa, Curtea reține că art.146 lit.d) din Constituție nu exceptează de la controlul de constituționalitate dispozițiile legale de abrogare și că, în cazul constatării neconstituționalității lor, acestea își încetează efectele juridice în condițiile prevăzute de art.147 alin.(1) din Constituție, iar prevederile legale care au format obiectul abrogării continuă să producă efecte. De altfel, Curtea Constituțională s-a pronunțat în același sens prin Decizia nr.20 din 2 februarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.72 din 18 februarie 2000.

Examinând excepția de neconstituționalitate ridicată, Curtea constată că aceasta este întemeiată și urmează să fie admisă, pentru considerentele ce se vor expune în cele ce urmează.

Dispozițiile art.205, 206 și 207 din Codul penal, abrogate prin art.I pct.56 din Legea nr.278/2006, au următorul cuprins:

- Art.205: Insulta

"Atingerea adusă onoarei ori reputației unei persoane prin cuvinte, prin gesturi sau prin orice alte mijloace, ori prin expunerea la batjocură, se pedepsește cu amendă.

Aceeași pedeapsă se aplică și în cazul când se atribuie unei persoane un defect, boală sau infirmitate care, chiar reale de-ar fi, nu ar trebui relevate.

Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Împăcarea părților înlătură răspunderea penală.";

- Art.206: Calomnia

"Afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară ori disprețului public, se pedepsește cu amendă de la 2.500.000 lei la 130.000.000 lei.

Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Împăcarea părților înlătură răspunderea penală.";

- Art.207: Proba verității

"Proba verității celor afirmate sau imputate este admisibilă, dacă afirmarea sau imputarea a fost săvârșită pentru apărarea unui interes legitim. Fapta cu privire la care s-a făcut proba verității nu constituie infracțiunea de insultă sau calomnie."

Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art.205 și, respectiv, art.206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia.

Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate

produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit - simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. -, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin.(3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme. Astfel, textul citat din Legea fundamentală prevede că "România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989 și sunt garantate".

Având în vedere importanța deosebită a valorilor ocrotite prin dispozițiile art.205, 206 și 207 din Codul penal, Curtea Constituțională constată că abrogarea acestor texte de lege și dezincriminarea, pe această cale, a infracțiunilor de insultă și calomnie contravin prevederilor art.1 alin.(3) din Constituția României.

În același sens, Curtea reține că, așa cum corect se arată în motivarea excepției ridicate în dosarul Tribunalului Sibiu - Secția penală, prin abrogarea dispozițiilor legale menționate s-a creat un inadmisibil vid de reglementare, contrar dispoziției constituționale care garantează demnitatea omului ca valoare supremă. În absența ocrotirii juridice prevăzute de art.205, 206 și 207 din Codul penal, demnitatea, onoarea și reputația persoanelor nu mai beneficiază de nicio altă formă de ocrotire juridică reală și adecvată.

În dezacord cu opinia exprimată în cauză de Judecătoria Târgu Jiu, Curtea Constituțională nu poate reține existența unei ocrotiri juridice reale prin posibilitatea recunoscută de instanțele judecătorești persoanelor vătămate prin infracțiunile menționate, de a obține daune morale în cadrul procesului civil, deoarece o asemenea formă de ocrotire juridică nu este reglementată explicit, ci este instituită pe cale jurisprudențială. Pe de altă parte, recurgerea la procesul civil, întemeiată, prin analogie, pe dispozițiile art.998 din Codul civil - care reglementează răspunderea patrimonială pentru prejudiciile produse prin fapte ilicite -, nu constituie o protecție juridică adecvată în cazul analizat deoarece dezonoarea este prin natura sa ireparabilă, iar demnitatea umană nu poate fi evaluată în bani și nici compensată prin foloase materiale.

Din această perspectivă, Curtea constată că abrogarea art.205, 206 și 207 din Codul penal încalcă și principiul liberului acces la justiție, consacrat prin art.21 din Constituție, dreptul la un proces echitabil și dreptul la un recurs efectiv, prevăzute în art.6 și, respectiv, art.13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și principiul egalității în drepturi prevăzut de art.16 din Constituție.

Curtea Constituțională reține că liberul acces la justiție nu înseamnă numai posibilitatea de a te adresa instanțelor judecătorești, ci și de a beneficia de mijloace adecvate ocrotirii dreptului încălcat, corespunzător gravității și pericolozității sociale a vătămării ce s-a produs. În același sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în mod constant în jurisprudența sa, de exemplu în cauzele Aydin contra Turciei din 1997, Conka împotriva Belgiei din 2002, că efectul esențial al dispoziției cuprinse în art.13 din Convenție constă în a impune existența unui recurs intern ce abilitează instanța națională să ofere o "reparație

adecvată", recursul trebuind să fie "efectiv" atât în cadrul reglementărilor legale, cât și în practica de aplicare a acestora.

Or, înlăturarea mijloacelor penale de ocrotire a demnității, ca valoare supremă în statul de drept, determină încălcarea caracterului efectiv al accesului la justiție în această materie. În plus, Curtea constată că, prin efectul abrogării analizate, spre deosebire de persoanele ale căror drepturi - altele decât dreptul la onoare și la o bună reputație - au fost încălcate și care se pot adresa instanțelor judecătorești pentru apărarea drepturilor lor, victimele infracțiunilor de insultă și calomnie nu au nicio posibilitate reală și adecvată de a beneficia pe cale judiciară de apărarea demnității lor - valoare supremă, garantată de Legea fundamentală.

Curtea nu-și poate însuși nici opinia comunicată de Judecătoria Timișoara în sensul că abrogarea art.205, 206 și 207 din Codul penal reprezintă o opțiune a legiuitorului în cadrul măsurilor de politică penală și că, în consecință, excepția este neîntemeiată. Potrivit art.1 alin.(5) din Legea fundamentală, respectarea Constituției este obligatorie, de unde rezultă că Parlamentul nu-și poate exercita competența de incriminare și de dezincriminare a unor fapte antisociale, decât cu respectarea normelor și principiilor consacrate prin Constituție. De exemplu, Parlamentul nu ar putea defini și stabili ca infracțiuni, fără ca prin aceasta să încalce Constituția, fapte în conținutul cărora ar intra elemente de discriminare dintre cele prevăzute de art.4 alin.(2) din Legea fundamentală. Tot astfel, Parlamentul nu poate proceda la eliminarea protecției juridice penale a valorilor cu statut constituțional, cum sunt dreptul la viață, libertatea individuală, dreptul de proprietate sau, ca în cazul analizat, demnitatea omului. Libertatea de reglementare pe care o are Parlamentul în aceste cazuri se exercită prin reglementarea condițiilor de tragere la răspundere penală pentru faptele antisociale care aduc atingere valorilor prevăzute și garantate de Constituție.

Curtea constată că abrogarea art.205, 206 și 207 din Codul penal contravine și dispozițiilor art.30 alin.(8) din Constituție, în cazurile în care infracțiunile de insultă și calomnie sunt săvârșite prin presă. Textul constituțional menționat prevede că "delictele de presă se stabilesc prin lege". În absența oricărei distincții, rezultă că delictele de presă se pot stabili prin lege specială - de exemplu, printr-o lege a presei, cum se întâmplă în Franța - sau prin legea penală comună, care este în cazul de față Codul penal. Astfel, dimensiunea constituțională a delictelor de presă impune ca acestea să nu poată fi eliminate din legislație, ci, așa cum s-a arătat, supuse unui regim sancționator la libera alegere a legiuitorului.

Examinând constituționalitatea abrogării art.205, 206 și 207 din Codul penal prin dispozițiile art.I pct.56 din Legea nr.278/2006, Curtea Constituțională are în vedere și prevederile privind libertatea de exprimare, cuprinse în art.30 din Constituția României, art.10 paragraful 2 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și art.19 paragraful 3 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

Potrivit art.30 alin.(1) din Constituția României, "Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile".

Același articol al Constituției prevede însă în alin.(6) că "Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine".

Limitele libertății de exprimare, prevăzute în art.30 alin.(6) din Constituția României, concordă într-un tot cu noțiunea de libertate, care nu este și nu poate fi înțeleasă ca un drept absolut. Concepțiile juridico-filozofice promovate de societățile democratice admit că libertatea unei persoane se termină acolo unde începe libertatea altei persoane. În

acest sens, art.57 din Constituție prevede expres obligația cetățenilor români, cetățenilor străini și apatrizilor de a-și exercita drepturile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți.

O limitare identică este, de asemenea, prevăzută în art.10 paragraful 2 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în conformitate cu care "Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru [...] protecția reputației sau a drepturilor altora [...]", precum și în art.19 paragraful 3 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice care stabilește că exercițiul libertății de exprimare comportă îndatoriri speciale și responsabilități speciale și că aceasta poate fi supusă anumitor restricții care trebuie să fie expres prevăzute de lege, ținând seama de drepturile sau reputația altora.

Din dispozițiile normative citate rezultă că nu există nicio incompatibilitate între principiul libertății de exprimare și incriminarea insultei și calomniei, care să impună dezincriminarea acestor infracțiuni.

În sfârșit, Curtea constată că incriminări asemănătoare celei cuprinse în textele din Codul penal referitoare la infracțiunile contra demnității, abrogate prin dispozițiile supuse controlului de constituționalitate, unele chiar mai severe, se întâlnesc și în legislațiile altor țări europene, precum: Franța, Germania, Italia, Elveția, Portugalia, Spania, Grecia, Finlanda, Cehia, Slovenia, Ungaria și altele.

Pentru aceste considerente, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(1) și (4) din Constituție, precum și al art.1-3, al art.11 alin.(1) lit.A.d), al art.29 și al art.31 din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii
DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Mihaela Mârza în Dosarul nr.3.003/325/2006 al Judecătorei Timișoara, de Sofia Țămbălaru în Dosarul nr.2.414/P/2006 al Judecătorei Târgu Jiu și de Elena Iulia Ștefănescu în Dosarul nr.1.462/85/2006 al Tribunalului Sibiu - Secția penală și constată că dispozițiile art.I pct.56 din Legea nr.278/2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi, partea referitoare la abrogarea art.205, 206 și 207 din Codul penal, sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.

Pronunțată în ședința publică din data de 18 ianuarie 2007.

OPINIE SEPARATĂ

Ceea ce ne desparte de considerentele reținute de majoritatea membrilor Curții Constituționale pentru a admite excepțiile și a constata neconstituționalitatea dispozițiilor art.1 pct.56 din Legea nr.278/2006 nu este optica diferită în legătură cu importanța relațiilor sociale privitoare la apărarea demnității umane și a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, la libertatea de exprimare, la viața intimă, privată și familială, la onoare sau la propria-i imagine, ci aprecierea diferită a libertății legiuitorului în alegerea mijloacelor prin care înțelege să-și îndeplinească obligația constituțională de a apăra aceste valori și de a asigura exercitarea efectivă a acestor drepturi și libertăți.

Suntem de acord că demnitatea umană, consacrată ca valoare supremă chiar prin principiile generale ale Constituției, cu garanția prevăzută la art.30 alin.(6) din Legea fundamentală, obligă legiuitorul ca prin elaborarea legislației și prin aplicarea acesteia să asigure ocrotirea adecvată, efectivă și eficientă a acestei valori. Constituția însă nu stabilește mijloacele juridice prin care trebuie realizată ocrotirea diferitelor valori sociale. Aceasta este lăsată la libera apreciere a legiuitorului. Politica penală a statului poate avea diferite imperative și priorități, în diferite perioade de timp, determinate de frecvența, gravitatea și consecințele anumitor fapte antisociale. În raport cu acestea, legiuitorul stabilește mijloacele juridice prin care se poate realiza protecția diferitelor relații sociale, inclusiv aprecierea gradului de pericol social al anumitor fapte, care trebuie încriminate și combătute prin aplicarea unor sancțiuni penale.

Având în vedere aceste prerogative, aparținând exclusiv legiuitorului, aprecierea că în prezent nu se impune apărarea prin mijloace de drept penal a demnității, reputației și a dreptului persoanei la propria imagine și în consecință, dezincriminarea faptelor de insultă și de calomnie nu contravine niciunei norme constituționale, constituind doar o problemă de oportunitate și de justificare practică.

Operând această dezincriminare, legiuitorul a avut în vedere că legislația în vigoare în alte ramuri ale dreptului asigură suficiente mijloace pentru combaterea și sancționarea faptelor ce lezează demnitatea, onoarea și reputația persoanei. Nereglementarea explicită a răspunderii civile și a sancțiunilor de această natură, aplicabile în cazul faptelor de insultă și calomnie, nu înseamnă vid legislativ. Dacă practica instanțelor judecătorești a stabilit existența unor temeuri juridice corespunzătoare pentru sancționarea acestor fapte și apărarea intereselor legitime ale victimelor lor, ea demonstrează că, în realitate, nu există un vid legislativ, iar dacă se impune completarea, modificarea sau perfecționarea legislației, aceasta intră în atribuțiile exclusive ale legiuitorului.

Demnitatea umană nefiind evaluabilă în bani, iar afectarea acesteia fiind ireparabilă prin sancțiuni cu caracter civil, nici sancțiunile cu caracter penal nu sunt de natură să asigure mai multe satisfacții pe acest plan.

Nu putem omite nici existența unui alt viciu de ordin constituțional și legal al soluției adoptate cu votul majorității membrilor Curții Constituționale. Potrivit prevederilor art.2 alin.(3) din Legea nr.47/1992 "Curtea Constituțională se pronunță numai asupra constituționalității actelor cu privire la care a fost sesizată, fără a putea modifica sau completa prevederile

supuse controlului."

Decizia la care se referă prezenta opinie separată a fost pronunțată în cadrul controlului concret a posteriori de constituționalitate. Art.I pct.56 din Legea nr.278/2006 a produs efecte juridice de la data intrării în vigoare a legii, după aceea dată nemaifiind posibilă tragerea la răspundere penală a celor care au săvârșit faptele prevăzute de fostele articole 205 și 206 din Codul penal. Decizia Curții Constituționale, determinând, prin efectele sale, suspendarea efectelor normei juridice declarate ca fiind neconstituționale, face ca de la data publicării sale în Monitorul Oficial al României, Partea I, să reintre în vigoare dispozițiile art.205 și 206 din Codul penal, ceea ce echivalează cu încredințarea din nou a faptelor de insultă și de calomnie, încredințare ce intră în competența exclusivă a legiuitorului. În aceste condiții, Curtea Constituțională devine legislator pozitiv, drept ce nu îi este conferit nici de Constituție și nici de propria-i lege organică.

JUDECĂTOR, JUDECĂTOR, Ioan Vida, Kozsokár Gábor PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE OPINIE CONCURRENTĂ

În consens cu majoritatea judecătorilor Curții, consider că dispozițiile legale menționate sunt neconstituționale. Consider însă, totodată, fără a nega neapărat forța și coerența argumentării care impune o asemenea soluție, că anumite sublinieri, nuanțări și explicitări, în cuprinsul său, ar fi fost benefice. Prezenta opinie concurrentă își propune să le înfățișeze. Achiesând la teza caracterului neconstituțional al dispozițiilor legale în cauză, opinez, însă, că acesta este determinat, în primul rând, de încălcarea art.30 alin.(6) din Constituție, așa cum rezultă din analiza ce urmează. După ce, în alin.(1), textul constituțional menționat definește noțiunea de libertate de exprimare, prin prisma obiectului și a modalităților de exteriorizare, consacrand caracterul lor inviolabil, în alin.(6) prevede limitele exercitării acesteia și încă de o manieră tranșantă, ce rezultă din formula prohibitivă utilizată: "Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine". Așadar, în viziunea legiuitorului constituant, libertatea de exprimare nu are caracter absolut, ci, asemeni oricărui alt drept sau altei libertăți, este garantată și protejată numai în măsura în care este valorificată în mod legitim, cu respectarea și, deci, fără a aduce atingere drepturilor sau libertăților în egală măsură ocrotite ale altor persoane. Evident, o atare construcție nu are în sine nimic insolit, nefăcând decât să dea expresie teoriei abuzului de drept, care poate și trebuie considerată una dintre trăsăturile fundamentale ale statului de drept. Valorificarea arbitrară a libertății de exprimare, cu încălcarea limitelor sale constituționale, o lipsește de legitimitate și, prin aceasta, de protecția autorității publice. De această protecție urmează să beneficieze, în schimb, titularii atributelor personale nepatrimoniale astfel încălcate, care vor fi îndreptățiți să apeleze la forța coercitivă a statului pentru a obține încetarea încălcării și repararea eventualului prejudiciu cauzat. O vor putea face utilizând oricare dintre formele de răspundere juridică prevăzute în sistemul nostru de drept, plenitudinea de protecție constituind regula în această materie și, ca atare, găsindu-și aplicare, în măsura în care textul constituțional nu prevede expres că una sau alta dintre formele de răspundere nu este incidentă.

Neconstituționalitatea art.1 pct.56 din Legea nr.278/2006 decurge, așadar, din împrejurarea că, interpretând greșit tăcerea legiuitorului constituant cât privește modalitățile de răspundere juridică care pot interveni în ipoteza textului, legiuitorul ordinar a considerat că poate să restrângă mijloacele de protecție puse la dispoziția celui prejudiciat în atribuțiile sale personale, prin exercitarea abuzivă a libertății de exprimare; a făcut-o procedând la dezincriminarea infracțiunilor de insultă și calomnie, înlăturând, astfel, răspunderea penală din rândul formelor de răspundere juridică pe care le poate antrena valorificarea arbitrară, cu consecințe prejudiciabile, a libertății de exprimare.

Pe linia de gândire care aici interesează, este esențial de subliniat că neprecizarea, în cuprinsul art.30 alin.(6) din Constituție, a mijloacelor juridice prin care se asigură ocrotirea valorilor sociale, a căror încălcare este interzisă tot acolo, nu poate fi înțeleasă ca o legitimare a legiuitorului ordinar de a stabili aceste mijloace juridice, potrivit propriei sale aprecieri. Într-adevăr, ori de câte ori legiuitorul constituant a simțit nevoia implicării legiuitorului ordinar în definirea unui drept fundamental sub aspectul conținutului și/sau al limitelor exercitării sale, a consacrat în terminis competența acestuia, modalitate utilizată în art.25 privind dreptul la libera circulație, art.43 privind dreptul la grevă, art.44 privind dreptul de proprietate privată etc. Așa fiind, tăcerea textului constituțional nu poate fi interpretată decât în sensul la care am subscris, cu consecința neconstituționalității soluției legislative adoptate.

Dezincriminarea infracțiunilor de insultă și calomnie a fost susținută de o mare parte a opiniei publice, fiind considerată ca o componentă a reformei legislative, de natură să asigure "europenizarea" legislației autohtone. În condițiile în care, însă, majoritatea țărilor europene, inclusiv Franța, Germania, Spania, Italia, Elveția etc., continuă să incrimineze aceste infracțiuni, pretinsul deziderat enunțat apare ca lipsit de orice suport în realitate. Într-adevăr, nu se vede care ar fi țările, altele decât cele menționate, constitutive de model de politică europeană în această materie și cărorora, ca urmare a abrogării infracțiunilor de insultă și calomnie, ar urma să le semene România. Evident, asemenea țări nu există!

Dezincriminarea insultei și calomniei și, prin aceasta, lipsirea de protecția legii penale a unor valori a căror încălcare este prohibită prin Constituție nu numai că este lipsită de un model de referință relevant, ci, totodată, contravine exigențelor convenționale internaționale în materie.

Astfel, potrivit art.10 pct.2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, "exercitarea acestor libertăți (libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei, în calitate de componente ale libertății de exprimare, potrivit pct.1 al aceluiași articol - n.n.) ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora [...]". Am reprodus în terminis textul acestui articol care constituie sediul materiei, pentru a evidenția că, în viziunea convenției, nu există nicio incompatibilitate între exercitarea plinară a libertății de exprimare și limitările sau sancțiunile - inclusiv de natură penală - impuse de ocrotirea unor drepturi și interese legitime. În consecință, teza, atât de populară la noi și considerată a avea caracter axiomatic, potrivit căreia existența răspunderii penale este de natură să afecteze libertatea de exprimare își relevă lipsa de fundament și caracterul hazardat.

Dacă, pentru rațiunile înfățișate, pe care le consider peremptorii, soluția adoptată de Curte, în prezenta cauză, este corectă pe fond, nu mai puțin se cer examinate, ca o

continuare firească și logică a preocupărilor declarate, efectele deciziei prin care un text legal abrogator a fost lipsit de eficiența juridică, ca urmare a constatării neconstituționalității sale, pentru a vedea dacă și în ce măsură aceste efecte se circumscriu cadrului legal de funcționare a Curții Constituționale.

Potrivit prevederilor art.147 alin.(1) din Constituție, pe durata a 45 de zile de la publicarea deciziei în Monitorul Oficial al României, Partea I, textul legal constatat ca fiind neconstituțional este suspendat de drept, iar după expirarea acestui termen își încetează efectele, dacă nu a fost pus de acord cu prevederile Constituției. După cum s-a remarcat, suspendarea de drept a textului abrogator determină reintrarea în vigoare a dispozițiilor abrogate.

Or, așa fiind, s-a susținut prin soluția adoptată, Curtea își arogă calitatea de legiuitor pozitiv, contravenind astfel dispozițiilor art.2 alin.(3) din Legea nr.47/1992, potrivit căroră "...se pronunță numai asupra constituționalității actelor cu privire la care a fost sesizată, fără a putea modifica sau completa prevederile supuse controlului".

O examinare atentă a argumentelor aduse în favoarea acestui punct de vedere îndreptățește serioase rezerve în ceea ce-l privește.

Întrucât, pe de o parte, prin efectul constatării neconstituționalității dispoziției abrogatoare, reintră în vigoare aceleași dispoziții care fuseseră abrogate și nu altele noi, este dificil de susținut că astfel Curtea își arogă calitatea de legiuitor pozitiv.

De asemenea, în măsura în care reintrarea în vigoare a dispozițiilor abrogate nu constituie decât un efect mediat al deciziei Curții, de constatare a neconstituționalității dispoziției abrogatoare, și nu un efect direct al acesteia, nu există suficient temei pentru teza avansată.

În sfârșit, în condițiile în care interdicția de modificare sau completare, instituită prin art.2 alin.(3) din Legea nr.47/1992, se referă exclusiv la prevederile supuse controlului, iar în prezenta cauză obiectul controlului îl constituie dispoziția abrogatoare, în vreme ce supuse modificării sau completării sunt prevederile abrogate, repuse în vigoare, ca urmare a constatării neconstituționalității celei dintâi, pretinsa încălcare a textului legal menționat nu poate fi reținută.

JUDECĂTOR, Șerban Viorel Stănoiu